
Д. Гулієва. Комунікативні наміри дискурсивної стратегії несхвалення (на матеріалі англomовного кінодискурсу). *Studia methodologica*, 2014 (38).

КОМУНІКАТИВНІ НАМІРИ ДИСКУРСИВНОЇ СТРАТЕГІЇ НЕСХВАЛЕННЯ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО КІНОДИСКУРСУ)

Діна Гулієва

Асистент кафедри «Інтелектуальні комп'ютерні системи»,
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
(УКРАЇНА), 61002, м. Харків, вул. Фрунзе 21, e-mail: dina-the-queen@rambler.ru

UDC: 811.111'42'373.233

ABSTRACT

Gulieva Dina. Communicative intentions of the discursive strategy of disapproval (based on the English cinema discourse)

The article represents the results of the analysis of the discursive strategy of disapproval realized in the English cinema discourse. The research is done within the methodological framework of the cognitive-discursive approach to language interpreting where the disapproval discursive strategy is viewed as a verbal expression of negative assessment of a certain object, person, action or situation. Hyper-communicative intention of disapproval is realized through hyponimic communicative intentions of contempt, dispraise / self-censure, reproach/ self-reproach and complaint. The basic criteria of differentiating hyponimic communicative intentions of disapproval are: conflict (contempt, dispraise, reproach) :: non-conflict nature (self-censure, self-reproach, complaint); intention to benefit the speaker (contempt, dispraise, complaint) :: intention to benefit both the speaker and the addressee through normalizing their relationship (reproach). The theoretical value of the research is determined by the implementation of the cognitive-discursive approach which makes it possible to analyze a speech strategy as a cognitive phenomenon, and its practical value is determined by the possibility of using the methodical technique developed in the paper to analyze other communicative strategies.

Key words: communicative strategy, communicative intention, disapproval, contempt, dispraise, reproach, complaint.

У статті подані результати аналізу реалізації комунікативних намірів дискурсивної стратегії несхвалення в англomовному кінодискурсі. Методологічним підґрунтям дослідження є когнітивно-дискурсивний підхід до тлумачення мови, в рамках якого дискурсивна стратегія несхвалення тлумачиться як висловлення негативної оцінки певного об'єкта, особи, дії або ситуації. Гіпер-комунікативний намір несхвалення реалізується через гіпонімічні комунікативні наміри презирства, осудження / самоосудження, докору / самодокору та скарги. Основними критеріями розмежування комунікативних намірів несхвалення є: конфліктність (презирство, осудження, докір) :: неконфліктність (самоосудження, самодокір, скарга); спрямованість несхвалення на користь мовця (презирство, осудження, скарга) :: на нормалізацію сосунків комунікантів (докір). Теоретична значущість роботи визначається втіленням когнітивно-дискурсивного підходу до аналізу мовленнєвої стратегії як когнітивного феномену, а практична цінність – можливістю використання запропонованої методики для аналізу інших мовленнєвих стратегій.

Ключові слова: комунікативна стратегія, комунікативний намір, несхвалення, презирство, осудження, докір, скарга.

На хвилі дискурсивного повороту в гуманітарних науках все більшу увагу лінгвістів привертає дослідження дискурсивних стратегій, як конфронтаційних та і кооперативних.

Стратегія несхвалення ще не була предметом комплексного розгляду лінгвістів. Схожі дискурсивні явища переважно вивчаються в межах прагматики та лінгвокультурології. Зокрема, висловлення докору досліджувалися як мовленнєвий акт, що не має стандартної перформативної формули експлікації [1].

Новизна статті зумовлюється комунікативно-когнітивним ракурсом, що дозволяє дослідити висловлення незгоди як вияв конфліктної комунікативної стратегії, яка має когнітивне підґрунтя й реалізується за участі низки контекстуальних параметрів, що впливають на інтерпретацію змісту засобів мовного втілення цієї стратегії в акті комунікації.

Мета статті полягає у виявленні й описі комунікативних намірів, реалізованих в рамках дискурсивної стратегії несхвалення в англomовному кінодискурсі.

Актуальність статті зумовлена загальною спрямованістю сучасних лінгвістичних досліджень на виявлення механізмів реалізації мовленнєвих стратегій й необхідністю вивчення конфліктних дискурсивних стратегій з метою гармонізації комунікації.

Об'єктом дослідження є комунікативні акти, в яких мають місце висловлення несхвалення, а п р е д м е т о м – гіпонімічні стосовно несхвалення комунікативні наміри, втілювані такими висловленнями.

Матеріалом дослідження слугували 300 комунікативних актів несхвалення, виокремлених із скриптів англomовних кінофільмів.

Методологічним підґрунтям дослідження є когнітивно-дискурсивний підхід до тлумачення мови (О. О. Залевська, О. В. Кравченко, В. Крофт, О. І. Морозова, М. Тернер, М. Томаселло, Ж. Фоконьє), в рамках якого дискурс розуміється як ситуативно зумовлена інтерактивна мовленнєво-розумова взаємодія, метою якої є взаємна орієнтація у життєвому просторі на підставі наділення мовної форми семіотичною значущістю [5, с. 11].

У сучасній лінгвістиці існують різноманітні тлумачення поняття «дискурсивна стратегія». У найбільш загальному сенсі її визначають як «план оптимального втілення певного комунікативного наміру відправника повідомлення» [8, с. 65]; «планування процесу мовленнєвої комунікації залежно від конкретних умов спілкування та особистостей комунікантів» та, водночас, «комплекс мовленнєвих дій, спрямованих на досягнення комунікативної мети» [3, с. 54].

Посилаючись на Т. ван Дейка, який зазначає, що дискурсивні стратегії «являють собою спроектовані до сфери мовленнєвої взаємодії когнітивні стратегії, спрямовані на ефективне маніпулювання утворюваними висновками» [2, с. 300], акцентуємо *когнітивну природу* дискурсивної стратегії.

Поняття *дискурсивної стратегії* визначаємо за І. Є. Фроловою як *комунікативний намір* мовця, сформований на підставі використання суспільного досвіду для власних індивідуальних потреб і бажань; *оцінювання наміру* як адекватного досягненню бажаних соціально значущих цілей спілкування в його конкретний момент; *реалізацію наміру* вербальними засобами і *осмислення* цієї реалізації усіма суб'єктами дискурсу. Спільно сконструйований смисл – конструкт дискурсу – відбиває інтерактивну природу дискурсивної стратегії; зіставлення цього смислу зі системою норм і цінностей національно-мовного колективу визначає її соціальну характеристику [7, с. 107].

Когнітивним підґрунтям дискурсивної стратегії є концептуальні структури, що систематизують енциклопедичне знання комунікантів, необхідне для осмислення та реалізації відповідного комунікативного наміру [там само, с. 90].

Концептуальні структури, що лежать в основі певного комунікативного наміру й реалізуються в комунікативній взаємодії, також називають «концептами комунікативної поведінки». Термін «концепт поведінки» або «поведінковий концепт» належить І. І. Чеснокову, який розуміє його як «відображену у свідомості індивіда модель поведінки (діяльності)», що описується в термінах соціальної взаємодії – з точки зору мотиву, цілі, а також стратегій і тактик її досягнення» [9, с. 20–25]. Прикладом поведінкових концептів є ПОМСТА, ГНІВ.

Подібним чином «концепт комунікативної поведінки» відображає комунікативні / дискурсивні стратегії і тактики. Серед таких концептів називають ВВІЧЛИВІСТЬ, СТРИМАНІСТЬ, ТОЛЕРАНТНІСТЬ, УХИЛЯННЯ тощо [10, с. 18].

Порівнюючи власне поведінкові концепти і концепти комунікативної поведінки, І. С. Шевченко зазначає, що перші є подієвими (схематизуються сценарієм певної ситуації / події), а другі – ознаковими (не мають чіткого сценарію реалізації, оскільки співвідносні з ознаками певних комунікативних дій: вони представлені слотом ЯКІСТЬ в моделі подієвих концептів). Скажімо, у ситуації вибачення адресат може бути ввічливим, неввічливим стриманим тощо. Якщо подієві концепти актуалізуються мовленнєвими актами, основна іллокутивна сила яких відповідає поняттєвому складнику концепту, то ознакові концепти комунікативної поведінки зумовлюють дотичні попутні іллокуції мовленнєвого акта й є доступними спостерігачеві у вигляді стратегій і тактик [там само, с. 18] на рівні комунікативних ходів, задаються соціокультурними й іншими дискурсивними параметрами комунікативної ситуації [там само, с. 19].

Враховуючи вищесказане, уважаємо що когнітивні структури, які лежать у підґрунті певної дискурсивної стратегії, корелюють з поняттям, яке виражає комунікативний намір цієї стратегії.

Відтак, когнітивною структурою, що забезпечує реалізацію стратегії несхвалення, є поняття **НЕСХВАЛЕННЯ**, об'єктивоване в англійській мові лексемою *disapproval*.

Як свідчать результати аналізу дефініцій лексеми *disapproval* в англійських тлумачних словниках, у контексті міжособистісних стосунків зміст поняття **DISAPPROVAL / НЕСХВАЛЕННЯ** зводиться до негативної оцінки когось чи чогось (the belief that something or someone is bad or unacceptable [18]; a bad/poor opinion of someone or something [13; 14; 15]; the act of disapproving or condemning) [11]; possession or expression of an unfavourable opinion [16]; a feeling that you do not like an idea, an action or somebody's behaviour because you think it is bad, not suitable or going to have a bad effect on somebody else [17]; the feeling of having a negative opinion of someone or something [12]; lack of approval : the belief that someone or something is bad or wrong [18]; the act of disapproving; condemnation or censure, a condemnatory feeling, look, or utterance; censure [19].

Відтак, у найбільш загальному вигляді комунікативний намір, реалізований суб'єктом мовлення, що втілює дискурсивну стратегію несхвалення, полягає у **висловленні негативної оцінки певного об'єкта, особи, дії або ситуації**.

Комунікативний намір несхвалення-оцінка реалізується в експліцитний та експліцитний спосіб:

MONICA: *C'mon up.*

CHANDLER: [Sarcastic] *Oh, good. Rog is here.*

JOEY: *What's the matter with Rog?*

ROSS: *Yeah.*

CHANDLER: *Oh, it's nothing, it's a little thing... I hate that guy.*

ROSS: *What, so he was a little analytical. That's what he does, y'know? C'mon, he's not that bad.* (Friends)

Учасниками цього комунікативного акта є сестра (Моніка) і брат (Росс) та їх друзі Чендлер і Джої, що перебувають у дружніх стосунках. З деякого часу Чендлер розуміє все ясніше, що йому подобається Моніка, яка зустрічається з Роджем, який є сконцентрованою людиною з аналітичним мисленням, на відміну від Чендлера. Тож комунікативний намір Чендлера полягає у висловленні негативної оцінки Роджа і заохоченні друзів до неї. Чендлер виражає несхвалення через експліцитну негативну емоційну оцінку Роджа, що реалізується як негативне почуття-ставлення – **ненависть** (*I hate that guy*). Почуття-ставлення розуміємо за В.М. Телією як «продуману» стабільну емоційну реакцію на ситуацію [6, с. 202–208].

JOEY: *Ok, ok, How about if we split it?*

CHANDLER: *What do you mean, like, buy it together?*

JOEY: *Yeah.*

CHANDLER: *You think we're ready for something like that?*

JOEY: *Why not?*

CHANDLER: ***Well, it's a big – it's a pretty big commitment.*** (Friends)

У цьому комунікативному акті комунікантами є чоловіки-друзі, що знаходяться на порозі важкого рішення – купівлі меблів, й намагаються обговорити всі нюанси; обоє почуваються дуже ніякого. Особливий психологічний дискомфорт відчуває Чендлер, який надто стороже ставиться до людей і дуже тривалий час не міг знайти людини, з якою б він міг

знімати квартиру. Почувши пропозицію Джої спільно купити меблі, Чендлер імпліцитно виражає нехвальну оцінку цієї пропозиції за допомогою висловлення *Well, it's a big – it's a pretty big commitment*, що характеризує не власне пропозицію, а наслідки її реалізації: спільна покупка уявляється йому надто великим зобов'язанням один перед одним. Звідси висновок про нехвальну оцінку цієї пропозиції.

Нехвальна оцінка є глобальним гіпер-комунікативним наміром, що реалізується низкою гіпонімічних стосовно нього комунікативних намірів. Як правило, ці наміри позначаються системними або контекстуальними синонімами disapproval: **contempt** – the action of scorning or despising; the mental attitude in which something or someone is considered worthless or of little account [NSOED] – дія, що виражає глузливність чи зневагу; ментальне ставлення до чогось чи когось, що вважається нічого не вартим і нікчемним; **dispraise** – action or fact of disapproval, blame, despise [NSOED] – дія чи факт нехвалення, докору, зневаги; **reproach** – expression of blame or censure directed against a person; a rebuke, a reproof [NSOED] – вираження звинувачення або осуду, спрямоване на людину; зауваження, закид; **complaint** – expression of grief, dissatisfaction, lamentation [NSOED] – вираження горя, незадоволення, ремствування.

Як показує практика, словникові дефініції є надто абстрактними і доволі неточними визначеннями змісту комунікативного наміру. Інтерпретаційний аналіз висловлень нехвалення в ситуації дискурсивної взаємодії надає точніші відомості про нюанси змісту цієї стратегії.

У наступному фрагменті дискурсу нехвальна оцінка реалізується як ПРЕЗИРСТВО / CONTEMPT:

PHOEBE: *Such a pig!*
 RACHEL: *Oh, God, he's such a pig,*
 PHOEBE: *Oh he's like a...*
 RACHEL: *He's like a big disgusting...*
 PHOEBE: *...likea...*
 RACHEL: *...pig...pigman!*
 PHOEBE: *Yes, good! Ok... (Friends)*

У цьому комунікативному акті комунікантами є дівчата-друзі. Рейчел зустрічається з хлопцем Паоло, який нібито не дуже прихильно ставиться до її друзів. Проте в дійсності він намагається звабити подругу Рейчел Фібі. Для того, щоб дівчата не зустрічалися, він і намагається посіяти сім'я розбрату. Дізнавшись про це, дівчата надають йому нехвальної оцінки, яка виражається образною метафорою, що уподібнює референта свині (*Oh, God, he's such a pig*). Образ свині у структурі значення метафоризованого мовного виразу й викликає у комунікантів почуття-ставлення презирства. Презирство розуміємо як почуття-ставлення, об'єктом якого є етична особа (референт, що належить до певної морально-етичної категорії) й яке є наслідком порушення об'єктом оцінки основних морально-етичних норм у сфері соціальних чи міжособистісних (мідгендерних) відносин [4, с. 124–125].

Об'єктом презирства переважно є особа. Висловлення презирства може бути очним (зверненням безпосередньо до об'єкта оцінки) або заочним (здійснюваним за відсутності об'єкта оцінки), як у проаналізованому вище випадку. В термінах ввічливості – неввічливості презирство відносимо до конфронтаційних висловлень, що містять загрозу особі адресата, оскільки є прямою образою.

Іншим гіпонімічним стосовно нехвалення комунікативним наміром є ОСУДЖЕННЯ / DISPRaise. Осудження тлумачимо як почуття ставлення, що має місце, коли суб'єкт оцінки сприймає поведінку об'єкта оцінки як недоречну, беручи на себе роль «охоронця пристойності» [6, с. 202–208; 4, с. 125]. Комунікативний намір осудження реалізується як експліцитно так і імпліцитно:

ROSS: *Chandler, can I just say something? I-I know you're still mad at me, I just wanna say that there were two people there that night. Okay? Two sets of lips.*
 CHANDLER: *Yes, well, I expect this from her. Okay? She's always been a Freudian nightmare.*

ROSS: *Okay, well, if she always behaves like this, why don't you say something?*
 CHANDLER: *Because it's complicated, it's complex- Hey, you kissed my mom! (Friends)*

Цей комунікативний акт відбувається у ситуації, яка склалась через несподіваний приїзд матері Чендлера, яку раніше ніхто з його друзів не бачив, і яка дуже гарно і молододі виглядає. У Россі трапився поцілунок з матір'ю Чендлера. Дізнавшись про це, Чендлер надто емоційно виказує своє обурення. Росс намагається виправдовуватися і Чендлер визнає, що у цій прикрий ситуації винний не лише Росс. Висловлення *She's always been a Freudian nightmare* (Вона завжди була Фрейдистським кошмаром) є експліцитним осудженням поведінки матері.

LUISA: Oookay. Are you aware that possession of an illegal exotic is, uh, punishable by up to two years in prison and confiscation of the animal?

PHOEBE: Oh my God. You'd put that poor little creature in jail?

MONICA: ***Pheeb, you remember how we talked about saying things quietly to yourself first?***

PHOEBE: Yes, but there isn't always time!

MONICA: Look. I'm sure there's some friendly way to reconcile this! Um, have a seat. First of all, we haven't been introduced, I'm Monica Geller.

LUISA: Oh my God, you are! And you're Rachel Green! (Friends)

У цьому комунікативному акті комунікантами є друзі Моніка і Фібі та їх давня знайома Луїза, офіцер поліції, яка розглядає справи стосовно хатніх тварин. Луїза прийшла до дівчат, щоб розібратися у доносі, в якому йшлося про те, що в їх помешканні проживає мавпа. Моніка й Фібі налаштовані приховати цей факт. Проте Фібі, відома тим, що не може втримати язика за зубами, задає запитання, яким фактично визнає що мавпа таки проживає в їх помешканні. Не в змозі осудити Фібі відкрито, Моніка у формі запитання нагадує їй про їх домовленість не говорити про все підряд уголос, не порадившись спочатку між собою пошепки. Це запитання імпліцитно втілює комунікативний намір осудження.

Об'єктом осудження, як і об'єктом презирства переважно є особа. Висловлення осудження може бути очним (зверненням безпосередньо до об'єкта оцінки) або заочним (здійснюваним за відсутності об'єкта оцінки), як у проаналізованому вище випадку. В термінах ввічливості – неввічливості осудження, як і презирство є конфронтаційним висловленням, проте воно, як правило, не містить образливих мовних виразів, що зменшує емоційну напругу у випадку очного осудження й апелює до раціональної сфери адресата.

Окрім осудження іншої особи, цей комунікативний намір може реалізуватися і як самоосудження:

MONICA: Hi. Um, I'm gonna need a new set of these forms.

NURSE: Why?

MONICA: ***I am really an idiot. You see, I was filling out my friend's forms, and instead of putting her information, I put mine.***

NURSE: ***You are an idiot.***

MONICA: Yep, that's me. I am that stupid. (Friends)

Учасниками комунікативної взаємодії є медсестра та Моніка. Справа в тому, що Рейчел впала та пошкодила ногу, але в неї немає страховки і щоб лікування було безкоштовним, дівчата використали ім'я Моніки. Згодом вони зрозуміли, що це злочин, і передумали. Відтак, Моніка телефонує медсестрі, щоб надати справжню інформацію. Для того, щоб медсестра нічого не запідозрила, Моніка вдає, що просто все переплутала і називає себе ідіоткою. Коли ж сестра погоджується з нею, Моніка повторює висловлення про власну дурість як самокритику, очевидно усвідомлюючи усю безглуздість свої витівки.

ДОКІП/РЕПРОАЧ розуміємо як негативну оцінку поведінки адресата, реалізовану з метою здійснити емоційний вплив на адресата задля нормалізації міжособистісних стосунків [1].

LUISA: You have no idea who I am, do you.

MONICA: No, none at all.

RACHEL: None.

LUISA: ***Well, maybe that's because you spent four years ignoring me. I mean, would it have been so hard to say 'Morning, Luisa'? Or 'Nice overalls'?***

MONICA: Oh, I'm- I'm so sorry!

LUISA: Ah, it's not so much you, you were fat, you had your own problems. [To RACHEL: ***But you? What a bitch!***

RACHEL: What?! (Friends)

У цьому комунікативному акті взаємодіють колишні однокласниці (Луїза, Рейчел і Моніка). Моніка і Рейчел не впізнають Луїзу, хоча та і вчилася з ними в одній і тій самій школі. Висловлення Луїзи *Well, maybe that's because you spent four years ignoring me* експліцитно втілює комунікативний намір осудження: називаючи дію, що суперечить етичним нормам, суб'єкт мовлення висуває цю дію у фокус уваги й тим самим осуджує суб'єкта дії. Риторичне запитання із складним дієслівним присудком умовного способу з перфектним інфінітивом (*I mean, would it have been so hard to say 'Morning, Luisa'? Or 'Nice overalls'?*) є конвенціональною формою вираження докору. Окрім того фрагмент містить і висловлення презирства. Уважаючи, що Моніку можна пробачити через те, що вона була не дуже привабливою, Луїза напрямляє свої негативні емоції на Рейчел й називає її образливим словом *bitch*. Негативний образ у структурі значення цієї образної метафори і викликає негативне почуття-ставлення презирства до референта.

Об'єктом докору переважно є дії особи. Висловлення докору є очним. В термінах ввічливості – неввічливості різниця між презирством і осудженням, з одного боку, і докором, з іншого боку, полягає в тому, що хоча усі комунікативні наміри є конфронтаційними, якщо презирство і осудження спрямовані на користь мовця (втілюючи ці наміри, мовець виражає несхвалення об'єкта оцінки й відтак дає вихід своїм негативним емоціям), то докір є взаємкорисним (докоряючи адресату, мовець імпліцитно спонукає його/її до корекції поведінки для нормалізації відносин).

У вибірці дослідження зареєстровані і висловлення самодокору:

MONICA: *What's going on here? You go out with tons of girls.*

JOEY: [proud] *I know, but, I made a huge mistake. I never should have broken up with her.* (Friends)

Комунікантами є друзі Моніка та Джої. Незважаючи на те, що Джої дуже популярний серед дівчат, він не може забути свою бувшу дівчину і це заважає йому побудувати нові гармонійні стосунки. Тож він вдається до самоосуду за допомогою негативної конструкції з модальним дієсловом *should* та перфектним інфінітивом, яке й позначає дію, яку, на думку суб'єкта мовлення, йому не слід було б здійснювати.

Іншим гіпонімічним стосовно несхвалення комунікативним наміром, що реалізується у досліджуваному дискурсі є СКАРГА / COMPLAINT:

JOEY: *Hey, Monica, I got a question. I don't see any tater tots.*

MONICA: *That's not a question.*

JOEY: *But my mom always makes them. It's like a tradition. You get a little piece of turkey on your fork, a little cranberry sauce, and a tot! It's bad enough I can't be with my family because of my disease.* (Friends)

Учасниками цього комунікативного акту є друзі, що зібралися у домівці Моніки аби відсвяткувати День Дяки. Це була ідея Моніки, тому готувати всі страви зголосилася саме вона. Всі друзі хотіли б на свято скуштувати саме ті страви, які увійшли в традицію в їхніх сім'ях на це свято. Моніка не встигає зробити все і Джої не отримує своєї улюбленої страви. Відтак він скаржиться на хворобу, через яку він не зміг поїхати додому. Скарга виражена експліцитно.

Скарга відрізняється від інших комунікативних намірів тим, що є негативною реакцією адресанта на ситуацію, яку він/вона змінити не може. Й відтак, скарга позбавлена конфронтаційності й спрямована на користь мовця, який позбавляється негативних емоцій, вербалізуючи їх.

Таким чином, основний комунікативний намір стратегії несхвалення полягає у висловленні негативної оцінки певного об'єкта, особи, дії або ситуації. У ході дослідження виявлено, що комунікативна стратегія несхвалення реалізується через гіпонімічні комунікативні наміри презирства, осудження / самоосудження, докору / самодокору та скарги. Основними критеріями розмежування комунікативних намірів несхвалення є: конфліктність (презирство, осудження, докір) :: неконфліктність (самоосудження, самодокір, скарга); спрямованість несхвалення на користь мовця (презирство, осудження, скарга) :: на нормалізацію сосунків комунікантів (докір).

Перспективу дослідження вбачаємо у вивченні гендерних особливостей втілення стратегії несхвалення, а також у вивченні невербальних чинників втілення стратегії незгоди.

ЛІТЕРАТУРА

1. Давыдова Т. А. Речевой акт упрека в английском языке : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.04 «Германские языки» / Т. А. Давыдова. – Иркутск, 2003. – 16 с.
2. Дейк Т. А. ван. Язык. Познание. Коммуникация / Т. А. ван Дейк ; [пер. с англ.] / [сост. В. В. Петрова]. – М. : Прогресс, 1989. – 312 с.
3. Иссерс О. С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи / О.С. Иссерс. – [изд. 5-е]. – М. : ЛКИ, 2008. – 288 с.
4. Мартинюк А. П. Конструювання гендеру в англomовному дискурсі : [монографія] / А. П. Мартинюк. – Харків : Константа, 2004. – 292 с.
5. Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики / А. П. Мартинюк. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 196 с.
6. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты / В. Н. Телия. – М. : Языки русской культуры, 1996. – 288 с.
7. Фролова І. Є. Стратегія конфронтації в англomовному дискурсі : [монографія] / І. Є. Фролова. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2009. – 344 с.
8. Чернявская В. Е. Программа политической партии как персуазивный текст / В. Е. Чернявская, И. Ю. Логинова // Известия РГПУ им. А. И. Герцена. – 2005. – № 11. – С. 64–75.
9. Чесноков И. И. Месть как эмоциональный поведенческий концепт (опыт когнитивно-коммуникативного описания в контексте русской лингвокультуры) : автореф. дис. на соискание уч. степени доктора филол. наук : спец. 10.02.19 «Теория языка» / И. И. Чесноков. – Волгоград, 2009. – 44 с.
10. Шевченко И. С. Концепты коммуникативного поведения и дискурс / И. С. Шевченко // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – 2013. – № 1072. – С. 15–21.

ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Audioenglish Dictionary [Electronic resource]. – Access : <http://www.audioenglish.org/dictionary/disapproval.htm>.
2. Cambridge Dictionary Online [Electronic resource]. – Access : <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/disapproval?q=disapproval>
3. .Dictionarist [Electronic resource]. – Access : <http://ru.dictionarist.com/disapproval>.
4. Oxford Advanced Learner's Dictionary [Electronic resource]. – Access : <http://oald8.oxfordlearnersdictionaries.com/dictionary/disapproval>.
5. Oxford-American English dictionary [Electronic resource]. – Access : http://www.oxforddictionaries.com/definition/american_english/disapproval.
6. Oxford Dictionaries [Electronic resource]. – Access : <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/disapproval?q=disapproval>.
7. Oxford Learners' Dictionaries [Electronic resource]. – Access : <http://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/disapproval>.
8. Webster's Online Dictionary [Electronic resource]. – Access : <http://www.merriamwebster.com/dictionary/disapproval>.
9. The Free Dictionary [Electronic resource]. – Access : <http://www.thefreedictionary.com/disapproval>.
10. Webster's Online Dictionary [Electronic resource]. – Access : <http://www.merriamwebster.com/dictionary/disapproval>.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

Friends [Electronic resource]. – Access : <http://www.angelfire.com/tv/chocgal/scripts.html>.